

Èkejọ Jẹ ti Àwọn Méje — Nọmbà Keji

Àwọn Ijọba nínú Àsọtélé Bibéli

Jeff Pippenger

2023-09-15

Nínú àpilẹ̀kọ tó ǵáájú a fi hàn pé àwọn ọmọ-ẹ̀yìn Miller kò lè rí Róòmù gégé bí ohun kan tó ju Róòmù kẹ̀fẹ̀rí àti Róòmù pápà lọ, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé wọn ẹ̀ ǵkíyèsí àwọn iyàtò tó wà láàárín agbára méjèjì náà. Fún àwọn ọmọ-ẹ̀yìn Miller, àwọn iyàtò tó wà láàárín Róòmù kẹ̀fẹ̀rí àti Róòmù pápà kò mú kí wọn mò pé Róòmù pápà ni ijọba karùn-ún tí ó tẹ̀lẹ̀ ijọba kẹ̀rín, iye Róòmù kẹ̀fẹ̀rí. Lẹ́yìn ìdààmú ọdún 1844, Sister White fi hàn pé agbára mètá tí Ifihàn orí kejilá àti kẹ̀tálá sọ nípa wọn ni dragoni nínú orí kejilá, lẹ́yìn náà sì ni ipápá, gégé bí ẹ̀ranko tí ó jáde láti inú òkun nínú orí kẹ̀tálá, tí Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà sì tẹ̀lẹ̀ gégé bí ẹ̀ranko tí ó jáde láti inú ilẹ̀. Lẹ́yìn tí a ti fi ipilẹ̀ náà lélẹ̀, Olúwa ẹ̀ ìmólẹ̀ náà sí i lórí isọkan mètẹ̀ẹ̀ta dragoni, ẹ̀ranko, àti wòlùlì èké, èyí tí nínú Ifihàn orí kẹ̀rindínlógún nì darí ayé sí Amágedónì.

“Ìlẹ̀ àsọtélé tí a ti rí àwọn àmì wònyí bèrẹ̀ pẹ̀lú Ifihàn 12, pẹ̀lú dragoni náà tí ó wá láti pa Kristi run nígbà ibí Rẹ̀. A sọ pé dragoni náà ni Satani (Ifihàn 12:9); ọ̀n ni ó ru Herodu sóké láti pa Olùgbàlà náà. Sùgbọ́n aṣojú àgbàlagbà Satani nínú ẹ̀sẹ̀ ogun sí Kristi àti sí àwọn èniyàn Rẹ̀ ní àwọn ọ̀rúndún àkókó ti Àkókò Kristeni ni Ijọba Romu, nínú èyí tí ẹ̀sìn keferi jẹ́ ẹ̀sìn tí ó gbilẹ̀ jùlọ. Nítorí náà, bí dragoni náà, ní itumọ̀ àkókó, ẹ̀ dúró fún Satani, ó sì jẹ́, ní itumọ̀ keji, àmì aṣojú Romu keferi.”

“Nínú orí kẹ̀tálá (ẹ̀sẹ̀ 1–10) ni a ti ẹ̀pẹ̀júwe ẹ̀ranko miiran, ‘tó dàbí ẹ̀kùn,’ ẹ̀ni tí dragoni fi ‘agbára rẹ̀, àti itẹ̀ rẹ̀, àti ẹ̀sẹ̀ ílẹ̀’ fún. Àmì yìí, gégé bí ọ̀pọ̀ àwọn Pùròtẹ̀sítàntì ti gbà gbọ̀, dúró fún ipò pòòpù, èyí tí ó jogún agbára àti itẹ̀ àti ẹ̀sẹ̀ tí ijọba Romu àtijọ̀ ní ní ibèrẹ̀. Nípa ẹ̀ranko tí ó dàbí ẹ̀kùn náà ni a sọ pé: ‘A sì fi ẹ̀nu kan fún un tí n sọ ohun ílánílẹ̀ àti ọ̀rọ̀-ìsọ̀rọ̀-òdì sí Ọlórún.... Ó sì yà ẹ̀nu rẹ̀ sílẹ̀ ní ọ̀rọ̀-ìsọ̀rọ̀-òdì sí Ọlórún, láti sọ̀rọ̀-òdì sí orúkọ Rẹ̀, àti sí ẹ̀gò Rẹ̀, àti sí àwọn tí n gbé ní ọ̀rún. A sì fi fún un láti bá àwọn mímọ̀ jagun, àti láti ẹ̀gun wọn: a sì fi agbára fún un lórí gbogbo ìdílẹ̀, àti ahọ̀n, àti orílẹ̀-èdè.’ Àsọtélé yìí, tí ó fẹ̀rẹ̀ jọ pátápátá pẹ̀lú ẹ̀pẹ̀júwe iwo kékeré inú Dániẹ̀lì 7, láisi àní-àní tọ́ka sí ipò pòòpù.”

“A fi agbára fún un láti máa bá a lọ fún oṣù méjìlẹ̀lógójì.” Wòlùlì náà sì wí pé, “Mo sì rí ọ̀kan nínú àwọn orí rẹ̀ bí ẹ̀ni pé a ti ẹ̀sẹ̀bẹ̀ e dé ikú.” Ó sì tún wí pé: “Èni tí ó múni lọ sí igbẹ̀kùn yóò lọ sí igbẹ̀kùn: ẹ̀ni tí ó fi idà pa èniyàn gbódò fi idà ni a ó fi pa á.” Oṣù méjìlẹ̀lógójì náà jẹ́ ohun kan náà pẹ̀lú “àkókò kan, àti àwọn àkókò, àti pínpín àkókò,” ọdún mètá àtààbò, tàbí ọjó 1260, tí Daniẹ̀lì 7—àkókò tí agbára pòòpù yóò fi máa ni àwọn èniyàn Ọlórún lára. Àkókò yìí, gégé bí a ti sọ nínú àwọn orí tí ó ǵáájú, bèrẹ̀ pẹ̀lú ipò-gíga pòòpù ní ọdún A.D. 538, ó sì parí ní 1798. Ní àkókò náà ni àwọn ọmọ-ogun Faranse mú pòòpù ní igbẹ̀kùn, agbára pòòpù sì gba ọgbẹ̀ ikú rẹ̀, àsọtélé náà sì ẹ̀ nígbà náà pé, “Èni tí ó múni lọ sí igbẹ̀kùn yóò lọ sí igbẹ̀kùn.”

“Ní àkókò yìí ni a tún mú àmì miiran wá. Wòlùlì náà wí pé: ‘Mo sì rí ẹ̀ranko miiran tí n gòkè láti inú ilẹ̀ ayé; ó sì ní iwo méjì bí ti ọ̀dọ̀-àgùntàn.’ Ẹ̀sẹ̀ 11. Gbogbo irísí ẹ̀ranko yìí àti ọ̀nà tí ó gbà dide fi hàn pé orílẹ̀-èdè tí ó dúró fún yàtò sí àwọn tí a fi hàn lábẹ̀ àwọn àmì tí ó ǵáájú. Àwọn

ìjọba nílá tí wọn ti şàkóso ayé ni a fí hàn fún wòlì Dáníèlì gégé bí ẹranko apanirun, tí ń dide nígbà tí ‘ẹfùùfù mérin ti ọrun ń jà lórí òkun nílá nàà.’ Dáníèlì 7:2. Nínú Ìfihàn 17, ángèlì kan şàlàyé pé omi dúró fún ‘àwọn èniyàn, àti ọ̀pọ̀ọ̀pọ̀ èniyàn, àti àwọn orílẹ̀-èdè, àti àwọn ahọn.’ Ìfihàn 17:15. Ẹfùùfù jẹ àmì ijà. Àwọn ẹfùùfù mérin ọrun tí ń jà lórí òkun nílá dúró fún àwọn isẹlẹ̀ ẹrù isẹgun àti iyípadà-ìjọba, nípasẹ̀ èyí tí àwọn ìjọba fí dé ipò agbára.”

“Şùgbọn a rí ẹranko tí ó ní iwo bí ti àgùntàn ‘ó ń gòkè jáde láti inú ilẹ̀ ayé.’ Dípò kí ó borí àwọn agbára miiṛàn lulẹ̀ láti fí gbé ara rẹ̀ kalẹ̀, orílẹ̀-èdè tí a sojú fún báyii gbódò dide ní agbègbè kan tí a kò tii gbé, kí ó sì dàgbà diẹdiẹ̀ àti ní àlàáfia. Nítorí nàà, kò lè dide láàárín àwọn orílẹ̀-èdè tí ó kún fófó tí wọn sì ń jàkadi ti Ayé Àtìjọ—òkun rùkèrúdò yẹn ti ‘àwọn èniyàn, àti ọ̀pọ̀ èniyàn, àti àwọn orílẹ̀-èdè, àti àwọn ahọn.’ A gbódò wá a ní Ilẹ̀-Àgbáyé Ìwọ-Oòrùn.”

“Orílẹ̀-èdè wo ní ayé tuntun tí ó ń dide sí agbára ní ọdún 1798, tí ó ń fí ilẹ̀rí agbára àti ògo hàn, tí ó sì ń fa àkíyèsí gbogbo ayé? Ilò àmì nàà kò jẹ́ kí ibéèrè kankan wà. Orílẹ̀-èdè kan soşo, àti òun nìkan, ní ó bá àwọn àlàyé àşotẹlẹ̀ yìi mu; ó ń tọka láisí àşise kankan sí Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. Léraléra ni a ti lo èrò nàà, fẹ́fẹ́ jẹ́ ọ̀rò gangan ti akòwé mímọ̀ nàà, láimọ̀mọ̀, nípasẹ̀ agbẹ̀nuso àti akòwé itàn ní şişàpẹ̀júwe idide àti idàgbàsókè orílẹ̀-èdè yìi. A rí ẹranko nàà pé ó ‘ń bọ̀ láti inú ilẹ̀’; àti pé, gégé bí àwọn atúmọ̀ şe so, ọ̀rò tí a túmọ̀ sí ‘ń bọ̀’ níbí túmọ̀ sí ní gígùn ‘láti dàgbà tàbí láti hù jáde bí ewéko.’ Àti pé, gégé bí a ti rí i, orílẹ̀-èdè nàà gbódò dide ní ilẹ̀ tí a kò tii gbé tẹlẹ̀. Akòwé olókikí kan, ní şişàpẹ̀júwe idide Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, sọ̀rọ̀ nípa ‘àdiitù bí ó şe yọ jáde láti inú ọ̀fọ̀,’ ó sì ní pé: ‘Bí irúgbìn dákẹ́jẹ́, a dàgbà sí ijọba-oba.’—G. A.

Townsend, *The New World Compared With the Old*, ojú-iwé 462. Ìwé iròyìn ilẹ̀ Yúróòpù kan ní ọdún 1850 sọ nípa Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà gégé bí ijọba-oba àgbàyanu kan, tí ó ‘ń yọ jáde,’ tí ó sì ‘ń fí agbára àti igbéraga rẹ̀ kún un lójoojúmọ̀ láàárín idákẹ́jẹ̀ ilẹ̀ ayé.’—*The Dublin Nation*. Edward Everett, nínú ọ̀rò àşoyé kan nípa àwọn oludásilẹ̀ Pilgrim ti orílẹ̀-èdè yìi, sọ pé: ‘Şé wọn ń wá ibi ifarapamọ̀ kan, tí kò ní mú ikólu wá nítorí àimọ̀ rẹ̀, tí ó sì dààbò bo nítorí jìjìnnà rẹ̀, níbi tí ijọ kékeré ti Leyden lè ti gbádùn òmìnira ẹ̀rì-ọkàn? Kíyèsí àwọn agbègbè nílánlá tí, nínú isẹgun àlàáfia, ... wọn ti gbé àwọn àşia agbelebu kojá!’—Ọ̀rò tí a sọ ní Plymouth, Massachusetts, Oşù Kejilá 22, 1824, ojú-iwé 11.

“Ó sì ní iwo méjì bí ti ọ̀dọ-agutan.’ Àwọn iwo tí ó dà bí ti ọ̀dọ-agutan fí igbà-ọ̀dọ̀, àimọ̀kan nínú búburú, àti iwà pẹ̀lẹ̀ hàn, wọn sì yẹ gégé bí aşojú iwà orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà nígbà tí a fí í hàn wòlì gégé bí ẹni tí ó ń ‘gòkè wá’ ní ọdún 1798. Láàárín àwọn Kristẹni isànsá tí wọn kọkọ̀ sá lọ sí Amẹ́ríkà, tí wọn sì wá ibi ààbò kúrò lówọ̀ inílára oba àti àifaradà àwọn àlùfàà, ọ̀pọ̀ ni wọn pinnu láti dá ijọba silẹ̀ lórí ipilẹ̀ gbòòrò ti òmìnira ilú àti òmìnira ẹ̀sin. Èrò wọn rí àyè nínú Ìkéde Òmìnira, tí ó gbé ọ̀títọ̀ nílá kalẹ̀ pé ‘a dá gbogbo èniyàn ní dọgba,’ àti pé a fí ẹ̀tọ̀ tí a kò lè gbà lówọ̀ wọn fún wọn, iyẹn ‘iyè, òmìnira, àti ilépa ayọ̀.’ Àti pé Òfin Ìpilẹ̀ fí ẹ̀tọ̀ isàkóso ara wọn lélé fún àwọn èniyàn, nípa pípèsè pé àwọn aşojú tí idibò àwọn èniyàn yàn ni yóò şe òfin, tí wọn yóò sì máa şakóso rẹ̀. A tún fí òmìnira igbàgbọ̀ ẹ̀sin fún wọn, níbi tí a ti yònda fún olúkúlùkù láti máa sin Ọlórùn gégé bí itọ̀şonà ẹ̀rì ọkàn rẹ̀. İşèlú olómìnira àti İsin Pùròtẹ̀şítàntì di àwọn ilàna ipilẹ̀ orílẹ̀-èdè nàà. Àwọn ilàna wònyí ni àşírí agbára àti àşeyọ́rì rẹ̀. Àwọn tí a ni lára àti àwọn tí a tẹ̀ mólẹ̀ káàkiri ilẹ̀ Kristẹndómù ti wo ilẹ̀ yìi pẹ̀lú ifẹ́kúfẹ́ àti irẹ̀tí. Àràádóta ọ̀ké èniyàn ti wá sí etikun rẹ̀, Amẹ́ríkà sì ti dide sí ipò kan láàárín àwọn orílẹ̀-èdè tí ó lágbára jùlọ̀ lórí ilẹ̀ ayé.”

“Sùgbón ẹranko náà tí ó ní ìwo bí ti ọdọ-aguntan ‘ń sọrọ bí dragoni. Ó sì ń lo gbogbo agbára ẹranko àkókò náà níwájú rẹ, ó sì mú kí ayé àti àwọn tí ń gbé inú rẹ jòsìn ẹranko àkókò náà, ẹni tí a ti wo ọgbẹ ikú rẹ sà; ... ó ń sọ fún àwọn tí ń gbé ayé pé kí wọn se àwòrán sí ẹranko náà, ẹni tí ó ní ọgbẹ idà, tí ó sì yè.’ Ifihàn 13:11–14.” Ìjà Nlá, 438–441.

Àyọkà náà fi hàn pé orí kejilá àti ketàlá ń se àfihàn dragoni náà, ẹranko náà, àti wòlùlì èké náà, àwọn agbára mēta inú Ifihàn mērindínlógún tí ń darí ayé sí Ámágedónì. Àwọn agbára mētẹ̀tẹ̀ta wònyí ní ọkọọkan àwọn orí pàtàkì tirẹ̀ tí ó bo itàn àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà pátápátá. Àwọn ẹ̀sẹ̀ mēfà ikeyin ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá bèrẹ̀ pẹ̀lú ọ̀rọ̀ wònyí pé, “Àti ní àkókò ọ̀pin,” èyí tí ó jẹ́ ọ̀dún 1798. Nígba náà ni àwọn ẹ̀sẹ̀ mēfà náà se àfihàn àwọn ìṣisẹ̀ ikeyin ti pàápàá títí di pé ní ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní ti Dániẹ̀lì méjilá Míkáẹ̀lì dide, àkókò àyè idánwò èniyàn sì parí, ó sì mú àwọn àjàkálẹ̀ àrun méje ikeyin wólé. Nínú ẹ̀sẹ̀ mērinlélógójì ti orí mọ̀kànlá, a se àpẹ̀rẹ̀ iranṣẹ̀ ihìn wákàtì náà, èyí tí ń bí pàápàá nínú tí ó sì ń dá ipakúpa jànbá sílẹ̀ tí ó se lẹ̀ diẹ̀ kí àkókò àyè idánwò tó parí, gégé bí “iròyìn láti ilà oòrùn àti láti àríwá.”

Ìròyìn láti ilà-oòrùn àti àríwá ń sojú fún ikilò ikeyin, nítorí a ń kẹ́de rẹ̀ diẹ̀ sáájú kí Míkẹ̀lì dide. Òun ni iròyìn àngẹ̀lì kẹ́ta tí a ń kẹ́de ní àkókò itújáde Èmí Mímọ̀. Dániẹ̀lì sàfihàn iròyìn náà gégé bí ohun méjì. Iròyìn “àríwá” tí ń mú ibínú ru sínú ijọ Pápá ni iròyìn tí ń dá “ọ̀ba àríwá” mọ̀ gégé bí agbára Pápá, àti iròyìn “ilà-oòrùn” ni iròyìn àwọn ọ̀mọ̀ ilà-oòrùn, èyí tí í se Ìsilámù. Dájúdájú, ó tún ní àwọn itumọ̀ pàtàkì mīràn pẹ̀lú, sùgbón ilà-oòrùn jẹ́ àmì ṣàpẹ̀rẹ̀ ti Ìsilámù, àti aṣòdì sí Kristi ni ẹ̀dà àròpò ti Ọ̀ba Àríwá tòótọ̀. Iròyìn àngẹ̀lì kẹ́ta tí ń kilò lòdì sí gbígba àmì ọ̀ba àríwá (àmi ẹranko náà) tún ń kilò pé Ìsilámù yòò kọ̀lu ní àkókò tí ife ẹ̀sẹ̀ bá ti kún fún Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, àti pé Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà ń fi ẹ̀sẹ̀ kún ife rẹ̀ ní ọ̀fin Ojọ̀ Àikú.

Ifihàn orí ketàlá, láti ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá síwájú, ń se àfihàn itàn àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà gan-an, ó sì tún bèrẹ̀ ní àkókò ọ̀pin ní ọ̀dún 1798.

“Orílẹ̀-èdè wo ní Ayé Tuntun ni, ní ọ̀dún 1798, ń dide sínú agbára, tí ń fi ilé́rí agbára àti ògo hàn, tí ó sì ń fa àkíyèsì ayé? Ilò ààmì náà kò fi ibi kankan sílẹ̀ fún ibéèrè. Orílẹ̀-èdè kan, àti ọ̀kan ṣoṣo, ni ó bá àwọn àlàyé àsọtẹ̀lẹ̀ yìi mu; ó ń tọ́ka láìṣeé ṣiyèmẹ̀jì sí Orílẹ̀-èdè Àpapọ̀ Amẹ́ríkà.” The Great Controversy, 440.

Itàn àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà ni a tún gbé kalẹ̀ nínú Ifihàn orí ketàlá ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá sí ẹ̀sẹ̀ mejidínlógún gégé bí a ti gbé e kalẹ̀ nínú Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá ẹ̀sẹ̀ ogójì sí ẹ̀sẹ̀ mārùnlélógójì. Gégé bí ó ti rí pẹ̀lú àwọn ẹ̀sẹ̀ inú Dániẹ̀lì, itàn ipa ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà parí pẹ̀lú ipipá àánú, nígba tí Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà bá fi ipa mú ayé láti gba àmì ẹranko náà. Lẹ́yin náà, gégé bí ó ti rí nínú Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá, a gbé ọ̀rọ̀ iranṣẹ̀ àkókò náà kalẹ̀ nínú orí kẹ̀rinlá. Ètò kan náà gan-an ni ó wà nínú àwọn ipín méjèjì, àfi pé àwọn ẹ̀sẹ̀ Dániẹ̀lì ń sàpẹ̀júwe àwọn ìṣẹ̀ papacy, Ifihàn orí ketàlá sì ń fi ipa ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà hàn. Pẹ̀lú àwọn ilà méjì wònyí, a rí i pé Ifihàn orí ketàdínlógún bo itàn kan náà, sùgbón ó tẹ̀numọ̀ ipa dragoni náà, tí a sojú rẹ̀ gégé bí ọ̀ba mēwàá, tí wọn jẹ́ Àjọ̀ Ìṣọkan Àgbáyé. Àwọn orí mēta tí a kà, ilà lóri ilà, ń tọ́ka sí ipa dragoni náà, ẹranko náà àti wòlùlì èké, àwọn tí ó wà nínú orí kẹ̀rindínlógún sì ń darí ayé lọ sí Ámágedónì; nítorí náà ó se pàtàkì pé Jòhànù sọ fún wa pé nígba tí orí ketàdínlógún bèrẹ̀, ọ̀kan nínú àwọn àngẹ̀lì tí wọn ti da àwọn iyonu meje ikeyin náà sílẹ̀ ní ó wà láti sọ fún Jòhànù nípa idájọ̀ àgbèrè Róòmù.

Ọkan nínú àwọn angeli méje tí wọn ní àwọn àwo méje náà sì wá, ó bá mi sọrọ pé, Wá síhìn-ín; èmi yóò fí ìdájọ̀ àgbèrè òlá tí ó jókòó lórí omi púpọ̀ hàn ọ: ẹni tí àwọn ọba ayé tí bá ẹ̀ àgbèrè, tí a sì fí wáìni àgbèrè rẹ̀ mú àwọn olùgbé ayé yó. Ìfihàn 17:1, 2.

Pẹ̀lú àwọn ọmọlẹ́yìn Miller, ọ̀ràn náà jẹ́ nípa Romu keferi àti Romu papal, sùgbọ́n ní ìkẹyìn ó jẹ́ nípa ìṣòkan m̀eta náà. Gégé bí ó ti ẹ̀ dá àwọn agbára m̀etẹ̀tẹ̀ta wònyí mò ní kedere nínú orí kẹwàá [12] àti kẹtálá [13], bèẹ̀ ní ó tún fí hàn gbangba pé obinrin inú orí kẹtadinlógún [17] ní ijọ papacy.

“A sàpẹ̀júwe obinrin náà [Bábilóni] nínú Ìfihàn 17 pé, ‘ó wọ aṣọ elése àlùkò àti elése pupa, a sì fí wúrà àti òkúta iyebíye àti péálì ẹ̀ é lẹ́ṣọ̀, ó sì mú ife wúrà kan ní ọwọ̀ rẹ̀ tí ó kún fún ìrírà àti àìmọ̀: ... orúkọ kan sì wà tí a kọ sí iwájú orí rẹ̀ pé, “Àsírí, Bábilóni Òlá, iyá àwọn aṣẹwó.”’ Wòlù náà wí pé: ‘Mo sì rí obinrin náà pé ó mu yó ní èjẹ̀ àwọn ẹ̀ni mímọ̀, àti ní èjẹ̀ àwọn ajẹrííkú Jésù.’ A tún kẹ́de Bábilóni sí i pé ọ̀n ni ‘ìlú òlá náà, tí ń jọba lórí àwọn ọba ayé.’ Ìfihàn 17:4–6, 18. Agbara náà tí ó ti pa aṣẹ̀ ikà alákoóso mó lórí àwọn ọba ilẹ̀ Kristendómù fún ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ọ̀rúndún ni Róòmù.” The Great Controversy, 382.

Nítórí náà, nígbà wo ní ìtàn àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí a sàpẹ̀rẹ̀ nínú orí kẹtadinlógún bèrẹ̀?

Nítórí náà, ó gbé mi lọ nínú ẹ̀mí sí aginjù: mo sì rí obinrin kan tí ó jókòó lórí ẹ̀ranko aláwọ̀ elése pupa, tí ó kún fún àwọn orúkọ ọ̀rọ̀-òdì sí Ọlórún, tí ó ní orí méje àti iwo m̀ewáá. A sì wọ obinrin náà ní aṣọ̀ àlùkò àti elése pupa, a sì fí wúrà àti òkúta iyebíye àti péálì ẹ̀ é lẹ́ṣọ̀, ó sì ní ife wúrà kan ní ọwọ̀ rẹ̀ tí ó kún fún àwọn ohun ìrírà àti idọ́tí àgbèrè rẹ̀: A sì kọ orúkọ kan sí iwájú orí rẹ̀ pé, ÀSÍRÍ, BABILÓNI ÒLÁ, IYÁ ÀWỌN ÀGBÈRÈ ATI ÀWỌN OHUN ÌRÍRA ILẸ̀ AYÉ. Mo sì rí obinrin náà tí ó ti mutí yó pẹ̀lú èjẹ̀ àwọn ẹ̀ni mímọ̀, àti pẹ̀lú èjẹ̀ àwọn m̀arítì Jesu: nígbà tí mo sì rí i, mo yà á lẹ̀nu gidigidi pẹ̀lú iyanu òlá. Ìfihàn 17:3–6.

Kí Johanu lè rí obinrin náà, a gbé e lọ ní ọ̀nà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ sínú aginjù, èyí tí Johanu tìkára rẹ̀ tí fí mò pé ó bá ẹ̀lẹ̀rì méjì náà mu gégé bí ọ̀dún ẹgbẹ̀rún kan, igba méjilélógórin àti ọ̀gọ́ta tí ìṣàkóso pòòpù ní orí kejilá.

Obinrin náà sì sá lọ sí aginjù, níbi tí ó ní ibi tí Ọlórún ti pèsè sílẹ̀ fún un, kí wọn lè máa bó ọ̀ níbẹ̀ fún ẹgbẹ̀rún kan ó lé igba ọ̀dúnrún méjì àti ọ̀gọ́ta ọ̀jọ̀.... A sì fí iyẹ̀ méjì tí idi òlá kan fún obinrin náà, kí ó lè fò lọ sí aginjù, sí ibi tirẹ̀, níbi tí a ti ń tójú rẹ̀ fún àkókò kan, àti àwọn àkókò, àti ààbò àkókò kan, kúrò níwájú ejò náà. Ìfihàn 12:6, 14.

A gbé Johanu lọ ní ọ̀nà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ sínú àkókò aginjù, sùgbọ́n ẹ̀sẹ̀ kẹta àti àwọn tí ó tẹ̀lẹ̀ e sọ ní kedere gan-an ibi pàtò nínú ọ̀dún ẹgbẹ̀rún kan, ọ̀gọ́rún-ún méjilá àti ọ̀gọ́ta náà tí a mú Johanu lọ sí, nítórí obinrin náà ti ti mutí yó tẹ̀lẹ̀ pẹ̀lú èjẹ̀ inúnibini, ó sì ti di “iyá àwọn àgbèrè” tẹ̀lẹ̀. A mú Johanu lọ sí ọ̀pín àkókò aginjù náà, nítórí obinrin náà ti mu nínú èjẹ̀ inúnibini tẹ̀lẹ̀, àwọn ijọ Pùrótẹ̀sítàntì sì ti ń padà sí agbo rẹ̀ tẹ̀lẹ̀, wọn sì ń di àwọn ọ̀mọ̀binrin rẹ̀, nítórí a ti fí í hàn ní àkókò náà gégé bí “iyá àwọn àgbèrè.” Ó ti ní àwọn ọ̀mọ̀binrin tẹ̀lẹ̀. Èrì Johanu nínú orí kẹtálá [17] bèrẹ̀ ní ọ̀dún 1798, gégé bí ìtàn àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kan náà ẹ̀ bèrẹ̀, èyí tí ó sọjú ẹ̀ranko náà nínú Danieli m̀okànlá àti wòlù èké nínú Ìfihàn m̀etálá.

Gégé bí ó ti rí pẹ̀lú àwọn ilá méjì yòókù, nígbà tí orí kẹtadinlógún bá parí, orí kẹtadinlógún lẹ́yìn náà ń sàfihàn ịṣẹ̀ ìránṣẹ̀ wákàtí náà. Ilá àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ m̀eta, ọ̀kan fún ọ̀kọ̀ọ̀kan ìṣòkan oním̀eta náà.

Gbogbo won ni a fi sàpèjúwe lórí ilànà itàn kan náà tí ó bèrè ní 1798 tí ó sì n bá a lọ títí dé iparí àkókò oore-òfẹ́, gbogbo mètẹ̀tẹ̀ta náà sì tẹnumọ́ isẹ́ ikilọ́ ikẹyìn náà.

Àwon Tàbíli Hábakúkù se àlàyé kókó-oro Ìfihàn orí ketalá pẹ̀lú èkúnrẹ̀rẹ̀ púpọ̀ síi; nítorí náà, èmi yóò yára lọ sí àlọ́ tó jẹ́ aṣojú nínú orí náà tí ó gbé kalẹ̀ àwon ijọba méjọ ti àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì.

Èyí sì ni ọkàn tí ó ní ogbón. Àwon orí méje náà ni òkè méje, lórí èyí tí obìnrin náà jókòó. Àwon ọba méje sì wà: márùn-ún ti ṣubú, ọkan sì wà, èkejì kò tii dé; nígbà tí ó bá sì dé, ó gbodọ́ dúró fún àkókò díẹ̀. Eranko náà pẹ̀lú, tí ó ti wà, tí kò sì sí mó, òun náà ni èlẹ́kejọ, ó sì jẹ́ ara àwon méje, ó sì n lọ sí iparun. Ìfihàn 17:9–11.

Dáníẹ̀lì sọ fún Nebukadinésàrí pé, “Ìwọ ni orí wúrà yìi.”

Ní ibikíbi tí àwon ọmọ ènìyàn bá n gbé, àwon eranko igbó àti àwon ẹyẹ ojú ọrun ni ó ti fi sí ọwọ́ rẹ, ó sì ti mú ọ jẹ́ alákosó lórí won gbogbo. Ìwọ ni orí wúrà yìi. Danieli 2:38.

Dáníẹ̀lì pẹ̀lú sọ fún Nebukadinésàrí pé, “Ìwọ, ọba, ni ọba àwon ọba.”

Ìwọ, ọba, ni ọba àwon ọba: nítorí Olórún ọrun ti fi ijọba, agbára, okun, àti ògo fún ọ. Dáníẹ̀lì 2:37.

Nebukadnessari ni “orí” náà, ó sì jẹ́ ọba, bèè ni ó jẹ́ ọba àwon ọba nítorí pé ó dúró fún àkókò nínú àwon ijọba tí a sàpẹ̀rẹ̀ nínú ère náà. Nebukadnessari ni ọba tí wúrà sàpẹ̀rẹ̀, àwon ijọba mǐràn àti àwon ọba mǐràn yóò sì jẹ́ aṣojú nípasẹ̀ àwon irin mǐràn nínú ère náà, ṣùgbón Nebukadnessari ni àkókò, nítorí náà ni ó fi jẹ́ ọba àwon ọba. Ìpele mǐràn tí a kò ní sọrọ́ rẹ̀ ní báyiì ni pé ijọba Babeli dúró fún ijọba tí n wá láti se àfarawé Kristi, ẹni tí í se Ọba àwon ọba tòótó.

Ní ibèrẹ̀ ẹ̀rì Isaiah nípa àwon àṣotẹ̀lẹ̀ ọdún egbèrún méjì, ọgórún-ún márùn-ún, àti ogún, (àwon ígbà méje ti Lefitiku ogún mǐfà) Isaiah fi àwon ọba hàn gégé bí àwon orí.

Nítorí orí Sírìà ni Damásíkù, orí Damásíkù sì ni Résìnì; láàrín ọdún márùndínlógótà sì ni a ó ti fọ́ Éfúrámù tán, kí ó má baà jẹ́ ènìyàn mó. Orí Éfúrámù sì ni Samaría, orí Samaría sì ni ọmọ Rémalíà. Bí ẹ kò bá gbàgbọ́, dájúdájú a kì yóò fi ẹ̀ múlẹ̀. Aísàyà 7:7, 8.

Isaiah kan n fi ibèrẹ̀ àwon àkókò méjì ti egbèrún méjì, ọ̀dún márùn-ún, ogún hàn, síwájú lòdì sí ijọba àríwá ti Samaria àti ijọba gúúsù ti Judah; bí ó sì se n se bèè, ó fi èlẹ̀rìí méjì kún un pé olú-ilú orílẹ̀-èdè kan ni orí rẹ, àti pé ọba ni orí olú-ilú náà. “Orí” jẹ́ ọba àti ijọba kan. Nínú Ìfihàn, a tún gbé ilà àṣotẹ̀lẹ̀ kan náà sókè gégé bí a ti rí i nínú Danieli.

Nítorí náà, nígbà tí a mú Jòhánù lọ sí ọdún 1798 tí a sì fi àlọ́ yẹn hàn án tí ó fi mó pé “orí” méje wà, ó n tọka sí i pé ijọba méje wà. Lẹ́yìn náà ni a sọ fún un pé márùn-ún nínú àwon orí tàbí àwon ijọba náà ti ṣubú. Ní ọdún 1798, ijọba karùn-ún nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì sẹ̀sẹ̀ ṣubú bí ó ti gba ogbé ikú kan tí yóò sì wá di mímú lárada ní ikẹyìn.

A tún sọ fún Jòhánù, ẹni tí ó dúró nínú itàn àkókò ọpin ní ọdún 1798, pé ọkan nínú àwon orí náà “n be.” Ìjọba kẹfà nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì bèrẹ̀ ní ọdún 1798, nítorí náà nígbà tí a gbé Jòhánù lọ ní ọ̀nà àṣotẹ̀lẹ̀ sí ọdún 1798, ijọba tí ó wà nígbà náà ni Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, a sì tún sọ fún un pé ijọba keje sì jẹ́ ti ojọ́ iwájú sí ọdún 1798, nítorí pé kò tii dé. Ìjọba keje tí ó sì jẹ́ ti ojọ́ iwájú sí ọdún 1798 ni

Àwọn Orílẹ̀-Èdè Aṣòkan, ẹnì tí àwọn ọ̀ba mèwàá ṣàpẹẹrẹ wọn, tí wọn sì jẹ́ kókó-ọ̀rọ̀ Ifihàn orí kẹ̀tálá-dín-lógún. Ẹ̀gbọn ẹ̀kejọ kan náà wà pẹ̀lú, ẹnì tí ó jẹ́ tí àwọn méje. Róòmù máa ń dide ní ipò ẹ̀kejọ nígbà gbogbo, ó sì jẹ́ tí àwọn méje.

Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ nṁkan ni a lè sọ nípa àkóónú orí kẹ̀tálá-dín-lógún, ẹ̀gbọn a kàn ń ṣe ìdánimọ̀ àwọn ìjọba méjọ tí àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbélì tí a ṣàfihàn nínú orí kẹ̀tálá-dín-lógún, kí a lè rí bí ìmọ̀ Millerite nípa àwọn ìjọba méréin ṣe bá àwọn ìjọba méjọ tí Ifihàn orí kẹ̀tálá-dín-lógún mu.

A ó sọ̀rọ̀ nípa èyí nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.